

یادداشت

کودکان در دنیای صنعتی
زود بزرگ می‌شوند

فاطمه امیراحمدی
روزنامه‌نگار

انقلاب صنعتی در اواسط قرن ۱۸ میلادی وضعیت تولید را در جهان به هم زد. تولید اتبوه با ماشین‌آلات صنعتی که کم شدن کار یدی را در پی داشت، باعث شد کشورهای صنعتی با پدیده‌ای به نام «کودکان کار» روبه‌رو شود. صنعتی شدن به منی استفاده از ماشین به جای

نیروی انسانی است اما در این بستر کودکان کم‌سن‌وسال در کنار پدر و مادرهای خود در کارخانه‌ها و کارگاه‌های صنعتی با شرایط نامناسب و سخت مشغول فعالیت شدند. در این دوره بیماری‌های روی مانند آسم و مرض‌هایی چون سل در بین کودکان زیاد شد و جان بسیاری از آنها را گرفت. به مرور قانون‌ها تدوین و ممنوعیت کار کودک تصویب شد. البته تعریف کودک خود چالش‌برانگیز است زیرا هر کشوری بر اساس فرهنگ و ایدئولوژی خود سنی را برای کودکی تعریف می‌کند.

از سوی دیگر، فقر در بسیاری از کشورهای جهان سوم و در بین مهاجران، چاره‌ای جز کار حتی برای کودک ۷ ساله نمی‌گذارد. تمام این مسائل واقعیت‌هایی است که وجود دارد. در کنار این برخی گروه‌های سودجو نیز با در خدمت گرفتن کودکان درآمذزایی دارند بدون اینکه کودک حقی از درآمدها داشته باشد.

از این رو، وقتی از کودک کار صحبت می‌شود باید ریشه‌های به موضوع پرداخت و یکی از عوامل چنین پدیده‌ای فقر است که ممکن است اقتصادی یا حتی فرهنگی باشد. در کنار این، کارآموزی و کارورزی را نباید نادیده گرفت. برخی از دانش‌آموزان تابستان‌ها اوقات فراغت خود را به این ترتیب پر می‌کنند. مهم در این بستر، حقوق و شأن انسانی است که باید کارفرمایان رعایت کنند و قانون نیز آنها را به رعایت آن ملزم کند.

بماند که با کنار گذاشتن فقر، در حد کلان موضوع، کودک باید کودکی کند تا بیشتر بیاموزد و در آینده شهروندی سرخورده و جوانی فرسوده نباشد.

خبر

پیام گروه صنعتی ایران خودرو به مناسبت روز کارگر

کارگران چرخ توسعه کشور را به حرکت در می‌آورند

گروه صنعتی ایران‌خودرو در پیامی ضمن تبریک و گرامیداشت روز کار و کارگر، رشد مادی و ثروت هر کشور را مرهون همت بلند و تلاش کارگران آن دانست؛ کسانی که ثروت را تولید می‌کنند و رشد اقتصادی را به وجود می‌آورند. به گزارش ایکوپرس، در این پیام آمده است: امیدواریم در سالی که بر پیشانی آن عنوان «حمایت از کالای ایرانی» نقش بسته است، توجه مسئولانه بیشتری به ارزش‌های کار و کارگر ایرانی شود و از رهگذر آن شاهد رشدی بیش از گذشته در پهنشدت عزیز کشورمان باشیم.

متن کامل این پیام به این شرح است:

«روز شکوه‌مندی که در تقویم ایام با خط همت و تلاش، عزت و غیرت» را ترسیم کرده است، روز آنان که به گفته رسول گرامی اسلام، از دسترنج خود روزی فراهم می‌کنند و خداوند به این دستستان با رحمت می‌نگرد، همان دستانی که آتش جهنم هیچ‌گاه آن را نمی‌سوزاند، روز کار و کارگر که به قول پیرجماران، حضرت امام خمینی (ره)، حیات یک ملت مرهون آن است، این روز، بر همه کارگران مبارک باد. گروه صنعتی ایران‌خودرو بر خود می‌بالد که خانواده بزرگش در شمار عزتمندانی است که با همت‌شان چشمه‌سار زلال زندگی در ایران اسلامی، جلا و روشنی می‌یابد. آنان که سلاح‌شان، کار است و کار است و از این سلاح برای انقلاب، گسستن زنجیر وابستگی و در نهایت، کسب استقلال اقتصادی بهره می‌برند، بی‌شک کارگران، پیشگامان این حیات بدیع و نشاط‌آفرینند.

رشد مادی و ثروت هر کشوری مرهون همت بلند و تلاش کارگران آن کشور است. کسانی که ثروت را تولید می‌کنند و رشد اقتصادی را به وجود می‌آورند، زیرا آن عنصر و عاملی که همه اندیشه‌ها، برنامه‌ها و پیشرفت‌ها را در عمل تحقق می‌بخشد، سرپنجه عاشقانه‌ای است که آهن تفته به دستان قدرتمند او خمیر می‌شود.

خرسندیم که اسلام عزیز به عنوان مکتب نجات‌بخش و تعالی‌بخش انسان‌ها، کار و کارگر را دارای ارزش و حرمت می‌شناسد و مفتخریم که رسول گرامی ما، محمد مصطفی (ص)، در برابر چشم همگان، بوسه بر دست کارگر زدند. این حکایت عزت را هرگز فراموش نخواهیم کرد.

ضمن تبریک دوباره این روز به همه آنان که در جای جای ایران اسلامی جامه تلاش و غیرت کار بر تن دارند و در خانواده عزتمند کارگری، گوشه‌ای از چرخ توسعه کشور را در مسیر تعالی می‌گردانند، امیدواریم در سالی که بر پیشانی آن عنوان «حمایت از کالای ایرانی» نقش بسته است، توجه مسئولانه بیشتری به ارزش‌های کار و کارگر ایرانی شود و از رهگذر آن شاهد رشدی بیش از گذشته در پهنشدت عزیز کشورمان باشیم.»

علیرضا نیک‌ابین

حرفه مکانیکی شغلی سنگین است و کار نیروی زیر ۱۸ سال نیست اما نمی‌توان کتمان کرد تعدادی از کودکان مشغول کار در این زمینه هستند. آمار دقیقی در دست نیست ضمن آنکه عدد کمی است

عکس: مسرتزین صنعتی

لزوم ساختارمند کردن مهارت‌آموزی به نوجوانان

در ماده «یک» کنوانسیون ۱۸۲ سازمان بین‌المللی کار آمده است: منظور از کودک افراد زیر سن ۱۸ سال است مگر اینکه طبق قانون قابل اجرا در مورد کودک، سن بلوغ کمتر تشخیص داده شود.

همچنین کار کودک از نظر سازمان بین‌المللی کار، به آن دسته از فعالیت‌های اقتصادی کودکان گفته می‌شود که باعث آسیب رسیدن به سلامت جسمی، روانی، اخلاقی یا اجتماعی کودکان می‌شود یا آموزش آنان را از ۳ طریق دچار مشکل کند.

صورت مسئله را پاک کرد.

وی در پاسخ به این پرسش که چه آماری از کودکان (افراد زیر ۱۸ سال) در مکانیکی‌ها و تعمیرگاه‌ها در حال فعالیت هستند، گفت: در ابتدا عنوان شد حرفه مکانیکی شغلی سنگین است و کار نیروی زیر ۱۸ سال نیست اما نمی‌توان کتمان کرد تعدادی از این کودکان مشغول کار در این زمینه هستند. اما آمار دقیقی در دست نیست ضمن آنکه عدد کمی است.

نیک‌ابین تصریح کرد: آمار تغییر می‌کند. برای مثال، در فصل تابستان آمار کودکان زیر ۱۸ سالی که مشغول هستند بیشتر می‌شود کسانی که می‌خواهند در آینده در همین رشته ادامه تحصیل دهند و به طور میدانی کارآموزی می‌کنند.

مشکل اشتغال موقت

در ادامه، «گسترش صنعت» با یکی دیگر از فعالان صنعتی گفت‌وگو کرد. حسن صنعتی‌نیا، رییس اتحادیه ماشین‌ساز و فلزشراش تهران در این باره گفت: در واحدهای صنعتی ماشین‌ساز و فلزشراش کارگر زیر ۱۸ سال فعالیت ندارد و اگر تعدادی مشغول باشند به ندرت و انگشت‌شمار هستند که به طور قطع به شکل غیرقانونی است.

وی افزود: با توجه به نرخ بیمه کارگران برای سازمان تامین اجتماعی که عدد بزرگی برای کارگاه‌های صنعتی است برخی به شکل زیرزمینی فعالیت دارند که ممکن است از نیروی کار زیر ۱۸ سال نیز استفاده کنند. کارگاه‌های فنی مانند ماشین‌ساز و فلزشراش از کارگر زیر ۱۸ سال استفاده نمی‌کنند زیرا تخصص خاصی نداشته و صرفه اقتصادی ندارد.

او ادامه داد: در این بخش از کارگران زنده استفاده می‌شود که بازدهی داشته باشد. امروز هزینه‌های فعالیت و تولید بالاست باید حرکت به گونه‌ای باشد که با استفاده از تخصص از هزینه‌های سربار کاست. او ادامه داد: البته برای پادویی به طور موقت در حد انگشت‌شمار از این کودکان استفاده می‌شود در کارگاه‌های پرس‌کاری یا کارگاه‌هایی که از نظر حرفه‌ای تخصص خاصی نیاز ندارند. اشاره شد بیمه کارگران هزینه بالایی دارد. از

وی افزود: اتحادیه مجوز قانونی برای کنترل مسواری مانند فعالیت کودکان کار در واحدهای صنعتی را ندارد زیرا ضوابط، وظیفه او را محدود به صدور پروانه کرده است وظایفی که از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت برای آن تعریف شده است.

صنعتی‌نیا درباره آمار این نیروها در واحدهای صنعتی ماشین‌ساز و فلزشراش گفت: چون در حد تذکر است به طور عموم گزارش نمی‌شود که آماری در دست باشد.

او گفت: ضمن اینکه این چنین اتفاقی حادث است و مستمر نیست. ممکن است امروز کارگاهی به ۱۰ نیرو نیاز داشته باشد و این تعداد را به کار گیرد اما فردا نیاز نداشته باشد و آنها را مرخص کند و چون بیمه نیستند این کار به راحتی انجام می‌شود. در این باره فقط می‌توان از طریق کارهای مستمر موضوع را پیگیری کرد اموری که حادث است ممکن است هر روز تغییر کند و به محض دریافت تذکر نیرو را مرخص کند.

وی ادامه داد: بازرسی‌های اتحادیه زمان‌های خاصی دارد و برای تمدید پروانه کسب هر ۵ سال یک بار اتفاق می‌افتد. همچنین سالی یک بار ممکن است بر اساس قانون یا بخشنامه‌های بازرسی اتفاق بیفتد. اما کنترل خاصی در این باره وجود ندارد.

فرهنگ کار در گذشته

رییس اتحادیه ماشین‌ساز و فلزشراش تهران در ادامه به تجربه میدانی صنعتگران در گذشته اشاره کرد و گفت: توجه داشته باشیم مجموعهیت کار کودکان مربوط به چند سال گذشته است در حالی که در گذشته کودکان که مدرسه نمی‌رفتند و امکان آن برای آنها فراهم نبود به طور عموم از سن پایین در کارگاه‌های مختلف به کار گرفته می‌شدند تا مهارتی را بیاموزند. ممکن بود کودکی ۵ ساله برای انجام برخی امور در کارگاهی مشغول به کار می‌شود که همان نظام استاد-شاگردی از آن نام برده می‌شود. چنانکه بسیاری از صنعتگران بانجربه این حوزه دارای سواد دانشگاهی و علمی نبوده و به همین شکل تربیت شده‌اند. در ۵۰ سال گذشته این امر به عنوان فرهنگ در کشور مرسوم بود. صنعتی‌نیا یادآور شد: در گذشته شاید این کودکان حتی در فضاهایی نامن مشغول به کار بودند و به طور معمول در زیرزمین‌های نامناسب که امروز به این مکان‌ها مجوز داده نمی‌شود.

سخن آخر

بر اساس این گزارش، هنوز برخی از کارگاه‌ها به بکارگیری از کودکان کار مبادرت می‌ورزند که در واحدهای تولیدی سرپنجه بیشتری نمود دارد؛ کارگاه‌های کوچکی که برخی در پارکینگ‌ها یا حتی منازل مسکونی راه‌اندازی می‌شود و نیروی انسانی کمتر از ۱۸ سال در آنها فعالیت دارند. گزارش‌های زیادی نشانگر فعالیت کودکان افغانستانی در برخی از مشاغل است که غیرقانونی آنها را به کار می‌گیرند و از چشم قانون دور هستند. بماند که خلأ مدیریت قانونی نیز در این زمینه هست و نظارت و کنترل لازم وجود ندارد. وقتی پدیده‌ای رخ می‌دهد یک امر دخیل نبوده و مسائل مختلف باعث بروز و ظهور آن می‌شوند. بنابراین چنین پدیده‌ای شاید حاصل کم‌کاری بخش‌های مختلف باشد که باز هم به مدیریت برمی‌گردد.

فاطمه امیراحمدی
car@sanatnews.com

قوانین جمهوری اسلامی ایران، فردی را کودک اطلاق می‌کند که به سن بلوغ نرسیده باشد. در تبصره «یک» ماده ۱۲۱۰ قانون مدنی نیز اعلام شده سن بلوغ پسر ۱۵ سال تمام قمری و دختر ۹ سال تمام قمری است.

در مواردی کودک کار مشمول تعریف کار کودک نمی‌شود. به طور نمونه، زمانی که کودکان به علت فقر اقتصادی یا فرهنگی خانواده‌ها مجبور به ترک تحصیل شوند یا اصلاً از ابتدا سر کلاس درس حاضر نشوند یا اینکه به اجبار ساعات زیادی از شبانه‌روز را به کار کردن و درس خواندن مشغول شوند.

کارآموزی زیر ۱۸ سال

علیرضا نیک‌ابین، رییس اتحادیه صنف تعمیرکاران خودرو تهران درباره کودکان زیر ۱۸ سال مشغول به کار در تعمیرگاه‌ها گفت: مکانیکی حرفه سختی است و افراد زیر ۱۸ سال توان انجام آن را ندارند. اگر هم پذیرشی باشد از هنرستان‌ها برای کارآموزی است. یا در تعطیلات تابستان برخی خانواده‌ها برای اینکه فرزندشان حرفه‌ای بیاموزد در تعمیرگاه‌ها آنها را مشغول فعالیت می‌کنند که البته این موضوع فصلی و مقطعی است.

وی ادامه داد: ممکن است برنامه آینده آن فرزند، تحصیل در رشته مکانیک باشد که به این ترتیب به شکل میدانی کار را می‌آموزد.

او در پاسخ به این پرسش که چقدر ممکن است از نیروهای کار افغانستانی زیر ۱۸ سال در تعمیرگاه‌های کشور استفاده شود، گفت: باید بپذیریم ۶ تا ۷ میلیون افغانستانی در کشور زندگی می‌کنند. در اروپا بخشی از مهاجران این مهاجران به عنوان پناهنده تعیین و تامین می‌شود. در ایران نیز برخی از مهاجران افغانستانی در حرفه‌های گوناگون جذب و مشغول فعالیت هستند که امری اجتناب‌ناپذیر است. در نتیجه، ممکن است تعدادی از آنها نیز در تعمیرگاه‌ها و مکانیکی‌ها پذیرش شده باشند. رییس اتحادیه صنف تعمیرکاران خودرو تهران خاطر نشان کرد: لازم به یادآوری است برخی از نیروی کار جوان ایرانی امروز زیر بار کارهای سخت نمی‌رود و این خلأ بزرگ با بکارگیری نیروهای افغانستانی پر شده است.

کودک کار در کارگاه‌های بسته

نیک‌ابین درباره قانون جهانی این موضوع و نیز وضعیت بیمه آنها گفت: این مسئله باید از بالا دیکته شود زیرا اتحادیه صنف تعمیرکاران خودرو تهران در بخش پایانی موضوع قرار دارد و بر اساس بخشنامه و قوانین فعالیت دارد. در این باره مدیران بالادستی باید نسبت به آن به عنوان یک معضل تدبیر کنند. به طور معمول به دلیل فقر، کودک کار وارد شغلی یا حرفه‌ای می‌شود. امروز برای امرامعاش افراد زیر ۱۸ سال در حال کار هستند به‌ویژه در تولیدی‌ها که کارگاه‌های بسته بوده و از نظر ماموران بیمه دور هستند در حالی که تعمیرگاه‌ها جزو کارگاه‌های باز به شمار رفته و در معرض دید هستند. امروز بیشتر افراد زیر ۱۸ سال در کارگاه‌های تولیدی فعالیت دارند که ناآر و خانواده نیز هستند. او گفت: اصل موضوع باید درست شود، نباید